

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

דל הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

(כ) יעדאך שפריכט דער עווי-
גע: איך מיסטע ניכט דאז בינד-
נים מיט טאג אויף נאכט, ניכט
דיא געזעטצע פיר היממעל
אונד ערדע פֿעסטגעשטעללט
האבען, (כו) ווען איך דען
שטאם יעקב'ס אָדער טיינעס
פֿערעהרערס דוד'ס, פֿער-
ווערפֿען, אונד ניכט פֿאָן ווי-
גען שפרעסלינגען העררשער
איבער דיא נאָ 5 קאָממען
אברהם'ס יצחק'ס אונד יעקב'ס
זעטצען זאָללטע, דען איך
פֿיהרע צוריק איהרע געפֿאָנג-
גענען אינד ערבארמע מיך
איהרער.

לפניהם: (כה) כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְיָלָה חֻקֹּת
שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי: (כו) גַּם-
זֶרַע יַעֲקֹב וְדוֹד עַבְדֵי אֲמָאִם
מִקַּחַת מִזְרַעוּ מִשְׁלִים אֶרֶץ-זֶרַע
אֲבֹרָהֶם יִשְׁחָק וַיַּעֲקֹב פִּי-אֲשׁוּב
אֶת-שְׁבוֹתָם וְרַחֲמָתִים:

לד (ח) פֿאָלגענדער איי-
טראַג וואָרד דעם
ירמיה פֿאָס עוויגען, אַלס
נבוכדנצר דער קעניג פֿאָן בבל
מיט זיינעם גאנצען העיערע
מיט אַללען מעכטען דער ער-
דע דיא אונטער זיינער באַטת-
מעסיגקייט שטאַנדען אינד
מיט אַללען פֿעלקערן ירושלים
אונד אַללע איהרע שטערטע
בעלאַגערטען. (ג) זאָ שפריכט
דער טוויגע דער נאָטט
ישראל'ס: געהע הין אונד זאָגע דעם יידישען קעניגע צדקיהו, זאָגע איהם נור,
דאָס

לד (ח) הַדְּבַר אֲשֶׁר-הָיָה אֵל-
יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
וּנְבוּכַדְנֶאֶצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וְכָל-
חֵילוֹ וְכָל-מַמְלַכּוֹת אֶרֶץ
מִמְּשַׁלַּת יָדָו וְכָל-הָעַמִּים
גְּלַחְמִים עַל-יְרוּשָׁלַם וְעַל-כָּל-
עָרֵיהָ לֵאמֹר: (ג) כֹּה-אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵלֶךְ וְאָמַרְתְּ אֵל-
צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאָמַרְתְּ

אשכנזי קיי אליו

ישראל'ס: געהע הין אונד זאָגע דעם יידישען קעניגע צדקיהו, זאָגע איהם נור,
דאָס

ר ש י

לנאך מהיות גוי לי: לפני דבריהם. לפני דבריהם אלא שמלמדין אותן לומר לא ישוב הקב"ה מחרונו
עוד ולא תועיל להם תשובה: (כה) אם לא בריתי וי'. אי אפשר שלא יתקיים הנבית שברתי
ליום ולילה להיות נעתם ואי אפשר לחוקי שמים וארץ לינטל כאילו לא שמתים: (כו) גם זרע יעקב
וגומר. ונבותינו דרשוהו לענין ברית התורה והמילה ללמוד מכאן שנשבלם נבראו שמים וארץ יך
אין המדרש מושב על סדר המקראות:

ב א ו ר

עוד גוי לפנייהם ולעשות כמלותם וכפי' רד"ק. (כו) גם זרע יעקב, כחכ ר' יונה המדקדק
כי יעקב במקום אהרן לפי שזכר שתי המשפחות, וכן אומר בל"ב מדות של ר' אליעזר בנו של
ר' יוסי הגלילי (רד"ק).
לד (א) הדבר, בפרשה זאת נא לבאר את היאמר למעלה (ל"ב ג') אשר כלאו וגו', לאמר
מדוע אהה נבא וגו', וכן דרכו תמיד לבאר בפרשה האחרונה את הראשונה, כאשר
הערתו כמה פעמים. (ב) ואשר אליו, כפל הלשון לרזו שאמר לו הדברים האלה בלי

אֲלֵיו כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־
הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל
וְשָׂרְפָהּ בָּאֵשׁ: (ג) וְאֶתְּהַלְּאֵת מַלְטָה
מִיָּדוֹ כִּי תִפֶּשׂ תִּפְשֵׁשׁ וּבִידוֹ תִּנְתֵּן
וְעֵינֶיךָ אֶת־עֵינֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל
תִּרְאֶינָה וּפִיהוּ אֶת־פִּיךָ יִדְבֹר
וּבָבֶל תָּבוֹא: (ד) אֲךָ שָׁמַע דְּבַר־
יְהוָה צִדְקִיהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה כֹּה־
אָמַר יְהוָה עָלֶיךָ לֹא תָמוּת
בְּחָרָב: (ה) בְּשָׁלוֹם תָמוּת
וּבְמִשְׁרָפוֹת אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים
הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ כִּן
יִשְׂרָפוּ־לְךָ וְהוּי אֲדוֹן יִסְפוּ־לְךָ
כִּי־דָבַר אֲנִי־דִבַּרְתִּי נְאֻם־יְהוָה:
(ו) וַיִּדְבֹר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־
צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶת־כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּירוּשָׁלַם:
(ז) וַחִיל מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָמִים עַל־

דאס זאָדער עוויגע שפּריכט :
נונמעהר ליפערע אך דיעוע
שטאדט דעם קעניגע פאָן כבל
אין דיא הענרע , דאָס ער זיא
ניעדער ברעננע . (ג) אויך
דוא ענטקאָממעסט ווינער גיג
וואַלט ניכט , זאָנדרען ווירסט
נ ערגריפּען אונד אהם אויג
געליעפּערט , פּאָן אויגע זא
אויגע ווירסט דוא איהן זעהטן
פּאָן מונד צו מינד איהן שפּרע
לען מיססע , אונד דאָן קענטו
דוא נאָך כבל . (ד) יעדאָך הע
רע דעם עוויגען וואָרט , דאָך הו
קעניג אין יהודה ! זאָ האָט זיך
דער הערר איבער דיך אינג
געשפּראַכען ; דוא זאָללכט
ניכט דורך דאָן שווערדט אויב
קאָמען . (ה) אין רוהע ווירסט
דוא שטערבען אינד וויא בייא
דען לייכען דער ערשטען קע
ניגע דיינער פּאָטער אונד
פּאָרגענגער , ווירד מאָן אויך
בייא דיינער לייכע רויכעווערקע
אַנצינדען אונד ענעס טרויער
ליער (טנפּאָנגענד) . אַך
הער רר' בייא דיר אַנטשט ב
מען , דען איך דער עוויגע האָ
בע דען אויסשפּרוך געטהאָן .
(ו) ירמיהו פּערקינדעטע דיעוע
וואָרטע אללע דעם צדקיהו
דעם קעניגע פּאָן יהודה אין ירושלים , (ז) וועהרענד דאָן העער דעם קעניגס פּאָן כבל , זאָ וואָהל
ירושלים

ירושלים

ר ש י

לך (ה) בשלום תמות . אמרו רבותינו שמת נבוכדנצר בימיו שכל ימי נבוכדנצר לא ילאו אסיריו
מאסיריה' וכשמ' נבוכדנצר ילא לדקיהו מניח האסורים ולמחר מת וקצוהו נכבוד : ובמסריות
אבותיך

ב א ו ר

פחד ורעדה מפני חמת המלך . (ה) כי דבר אני דברה' , כי זה הדבר אני דנבתי אותו
לפיכך תדע שיתקיים . (ו) וחיל מלך בבל , כיון שהנבואה הבא נמקלא שלאחריו בימיו לא
שעלה

ירושלם ועל כל ערי יהודה
 הנותרות אל לביש ואל עזקה
 כי הנה נשארו בערי יהודה ערי
 מבצר: (ח) הדבר אשר היה
 אל ירמיהו מאת יהוה אחרי
 כרת המלך צדקיהו ברית את
 כל העם אשר בירושלם לקרא
 להם דרור: (ט) לשלח איש את
 עבדו ואיש את שפחתו העברי
 והעבריה חפשים לבלתי עבד
 בם בירודי אחיהו איש:
 (י) וישמעו כל השרים וכל העם
 אשר באו בבית לשלח איש
 את עבדו ואיש את שפחתו
 חפשים לבלתי עבד בם עוד
 וישמעו וישלחו: (יא) וישבו

ירושלים אלם אויך אללע נאך
 אין יהודה צוריקנעבליעבענען
 שטערטע, נעהמליך לכיש אינד
 עזקה בעלאגערטע, דיא ביה
 הער נאך אלם פעסטונגס
 שטערטע אין יהודה ויך היעל
 טען. — (ח) אין בעפעהל
 פאם עו יגען אן ירמיהו, נאכ.
 דעם דער קעניג צדקיהו איז
 געו בונד מיט דעם גאנצען
 פאלקע אין ירושלים איינגע
 גאנגען איזט, דאס אין פריי
 הייטיאך אונטער איהנען
 אייסנערופען ווערדע. (ט) דאס
 אין יעדער זיינען עברישען
 קנעכט אונד זיינע עברישע
 מאגד פרייא ענטלאססע, אונד
 ניעמאנד מעהר איינען יודיש
 שען ברודער אלם שקלאפען
 בעהאנדלע. (י) אונד אללע
 פירשטען אונד דאז גאנצע
 פאלק דיאדעוועם בינדניססע
 בייגעטרעטען ווארען, גלייך
 דאריין ווילליגטען, דאס יע
 דער זיינען קנעכט אונד זיינע
 מאגד פרייא לאססען אונד זיא
 ניכט מעהר אין איהרען
 דיענסט אויפנעהמען זאלל,

אחרי

דאריין ווילליגטען אונד זיא אויך ווירקליך ענטליעסען. (יא) באלד נאכהער אבער עם בעי

ר ש י

אנחיד. כך היה דרכם לשרוף על המלכים מטחן וכלי תשמישן: (ח) אחרי כרות המלך. בשנה השביעית למלכו כך שנינו בסדר עולם ויהי בשנה השביעית באו אנשים מזקני יהודה לדרוש את ה' אזכו ליתקאל עבד כהן שמברו רבו מהו שאכל בתרומה כלומר לפי שהיו רוצין לומר לא נענש על

ב א ו ר

שעלה המלך טל מארגס, אמר פה שדברים האלה דבר לו ירמיה קודם שעלה. (ז) הדבר, יתכן כי הדבור הזה היה לו מיד אחר שעלה חיל ונוכדנזר מירושלים כמו שנאמר למטה (ל"ז ה') וחיל פרעה ילא ממכרים וישמעו הנשדים וגו', ולכן סמכוהו הסופר להנבואה הקודמת לזה. (י) לבלתי עבד בם, בעבדי ועבריה, ואמר כך היסיף באור ואמר ביהודי אחיהו איש והוא כמו הסוף לבלתי עבד איש ביהודי אחיהו, וכן מקום שם קבר, מקום קבר שם והדומים להם, שהמוקדם מאוסר (רד"ק). (יא) וישמעו וישלחו, חזר עוד המלה לומר כי מתחלה שמעו

אֲחֵרֵיכֶן וַיִּשְׁבוּ אֶת־הָעֲבָדִים
וְאֶת־הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שְׁלַחוּ
הַפְּשִׁים וַיִּכְבְּשׂוּם לְעֲבָדִים
וְלַשְּׁפָחוֹת: (יג) וַיְהִי דְבַר־יְהוָה
אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר:
(יג) כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲנֹכִי כָרַתִּי בְרִית אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם
בְּיוֹם הַזֹּצֵאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבֵּית עֲבָדִים לֵאמֹר: (יד) מִקֵּץ
שֶׁבַע שָׁנִים תִּשְׁלַחוּ אִישׁ אֶת־
אֲחֵיו הָעֲבָרִי אֲשֶׁר יִמְכַר לָךְ
וְעַבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְתּוּ הַפְּשִׁי
מֵעִמָּךְ וְלֹא־שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם:
(טו) וְתִשְׁבוּ אִתָּם הַיּוֹם וְהַעֲשׂוּ אֶת־
הַיִּשָּׁר בְּעֵינַי לְקַרְא דְרוֹר אִישׁ

בערייעטען, אונד דיא קנעב.
טע אונד מעגדע דיא זיא פֿרײַ:
געלאַססען, וויעדער אויפֿ:
נאָהמען אונד זיא צור דיענסט:
באַרקײט ציוואַנגען. (יג) דאָ:
מאָהלס ערנינג דאָ וואָרט
פֿאַם עווײגען אָן ירמיהו, אַלואַ:
(יג) זאָ ששריכט דער עווײגע
דער גאַטט ישראל'ס, אײך
האַבע מיט אייערן פֿאַטערן
אינגען בונד געשלאַססען אַלס
אײך זיא אויס דעם לאַנדע
מצרים אויס דעם שקלאַפֿענאָ:
הוויע הערויספֿיהרטע, אונד
געזאַגט: (יד) אײם פֿערלויפֿע
דעם זיעבענטען יאהרעס אײם.
מער, זאָלל יעדער פֿאַן אײך
זייגען עברישען מיטברודער
ענטלאַססען, דאָן הײסט:
ווען ער זיך דיר פֿערקויפֿט
אונד זעכס יאהרע דיר גע.
דיענט האַט, זאָללסט דוא איהן
דאָן פֿרײַא פֿאַן דיר ציעהען
לאַססען; אבער אייערע על.
טערו געהאַרעטען מיר ניכט
אונד צייגטען קיינע נייגונג
היעצו. (טו) איהר זייד נון דאָך
אין אײך געזאַנגען, איהר טהאַטעט יא וואַס מיר וואָהלגעפֿעללט, ליעסעט אין פֿרײַא -
יאָהר

ויכבשום קרי לרעהו

ב א ו ר

שמעו נרלון טוב ובלב שלם ומהר שבו ממשנחמם ורכונם. (יד) מקץ שבע שנים, הופון
נזה כאשר כתב הרמב"ן בדברים ט"ו א', כי קץ וסוף יאמר נכתוב על אחרית כל דבר והוא
נחובו (חינקוויזוע), וכאשר בעשרות האחד ראש המספר והעשירי סופו כן קץ שבע שנים
הוא שנת שבע שהוא סוף המספר הוא עי"ג שהאריך (וכעין זה כתב המגדל לספר דברים
רק שלא זכר שם הרמב"ן), ודבריו ברורים לפי פשט המקרא. אבל מה שהוסיף עוד לפרש
שם כי מלת קץ יאמר גם כן לפעמים על אחרית כל דבריו ועל אחריו חוץ ממנו, האמת אמו
לפי הדגש, אבל לא לפי שמוס הלשון במקרא, כי במקרא נמצא חמיד לענין זה מלת מקלה,
כמו ויחסרו המים מקלה חמשים ומאת יום, וזהו לאמר חמשים ומאת יום, כי חמשים ומאת יום
נכרו המים שם (בראשית ז' כ"ד) וכן מקלה עשרי שנה (מ"א ע' י'), היינו אחר העשרים שנה, ובדמכות
שם, וכן בכ"מ דכתיב מקלה הוא לאחר הזמן כי ההבדל בין קץ לקלה ידוע לכל שמלת קץ נא חמיד
על הוראות משך זמן ומלת קלה לרוב על סוף כל דבר הנמצא במקום, ולכן נשתבא מלת מקלה
על הוראות משך הזמן ענינו על אחריו חוץ לזמן, כאשר הוראתו במקום על קלה החילון
מכל

לרעהו ותכרתו ברית לפני בבית
 אשר נקרא שמי עליו:
 (טז) ותשבו ותחללו את שמי
 ותשבו איש את עבדו ואיש את
 שפחתו אשר שלחתם הפשים
 לנפשם ותכבשו אתם להיות
 לכם לעבדים ולשפחות: (יז) לכן
 כה אמר יהוה אתם לא
 שמעתם אלי לקרא דרור איש
 לאחיו ואיש לרעהו הנני קרא
 לכם דרור נאם יהוה אל החרב
 אל הדבר ואל הרעב ונתתי
 אתכם לזועה לכל ממלכות
 הארץ: (יח) ונתתי את האנשים
 העברים את ברתי אשר לא
 הקימו את דברי הברית אשר
 כרתו לפני העגל אשר כרתו
 לשנים ויעברו בין בתריו: (יט) שרי
 יהודה ושרי ירושלם הפרסים

והכהנים לוועה קרי

שטיקקע הינדורך גינגען, (יט) דיא פֿורכטען יהודה'ס אונד ירושלים'ס, דיא האָפֿע־בע

ר ש י

על המלות על שהחזירו את העבדים: (יז) הנני קורא לכם דרור. מאתי שאינו אדון לכם להליל ותהיו הפס' אל החרב ואל הרעב: (יח) העגל אשר כרתו לשנים. כשחזרו וכבשו כרתו כולם ברית למרוד נמקים וכרתו עגל לשנים ועברו בין בתריו למרוד בו והיא היתה ברית חזקה וגמורה לאמר

ב א ו ר

מכל דבר והכין. (יז) דרור וגו' אל החרב, כי כלם יאלטו בכס ולא יהיה לכם אדון שימנע אתכם מהם, כי חפאים מהיו להם (רד"ק). לוועה, מרגמתי לפי פירוש המכס געוואסן. (ח) העובדיז את בריתי, קשר כרתי את אבותיהם כהולאי אומם מארץ מכרים, ולא זו בלבד אלא שעברו

יאהר אייערן ברודערן אנקיג
 דיגען אונד גינגעט דאריבער
 איין בינדנים איין פֿאר מיר,
 אין דעם הויזע דאז נאך מיר
 בענאנטט ווירד. (טז) אבער
 באלד קעהרטעט איהר וויעי
 דער אום, אונד נאהמעט מיי.
 גען נאמען ענטהיי ליגענד יע
 דער זייגען קנעכט, זיינע מאגד
 וויעדער אויף, דענען איהר
 פֿריהער דיא איהנען געביה.
 רענדע פֿרייהייט גאבעט, אונד
 צוואנגעט זיא וויעדערום איי.
 ערע קנעכטע אונד מעגרע צו
 זיין. (יז) דאהער שפריכט זא
 דער עוויגע: איהר האבט מיר
 ניכט געהארכט איין פֿרייא.
 יאהר אויסצורופֿען פֿיר דען
 ברודער, דען נעכטטען, זא ווילל
 דען איך איין פֿרייא איהר אויס.
 רופֿען פֿיר קריעג, הונגער אונד
 פעסט אונד איך דער מוס.
 האנדלונג אללער רייכע דער
 ערדען פֿריוו געבען. (יח) דיא
 לייטע דיא מיינען בונד גע
 בראַכען, דיא אויך ניכט אייני
 מאהל דיא וואַרטע דעס יעניגען
 בונדעס געהאלטען האבען,
 דען זיא זעלבסט פֿאר מיר
 איינגעגאנגען, אלס זיא איין
 קאלב אין צווייא טהיילע צערי
 לעגטען אונד דורך דיא

והכהנים וכל עם הארץ העברים
 בין בתרי העגל: (כ) ונתתי אותם
 ביד איביהם וביד מבקשי נפשם
 והיתה גבלתם למאכל לעוף
 השמים ולבהמת הארץ:
 (כא) ואת צדקיהו מלך יהודה
 ואת שריו אתן ביד איביהם וביד
 מבקשי נפשם וביד חיל מלך
 בבל העלים מעליכם: (כב) הנני
 מצוה נאם יהוה והשבתי את אל-
 העיר הזאת ונלחמו עליה
 ולכדוה ושרפה באש ואת ערי
 יהודה אתן שממה מאין ישב:

כעדוענטען, פריעסטער אינד
 דאז גאנצע פאלק דעם לאני
 דעם, דאז דורך דיא שטיקע
 דיעועם קאלבעם געגאנגען
 איזט, (כ) דיעוע אללע איבער-
 ליעפערע איך איהרען פיינדען
 אונד איהרען פערפאלגערן
 אין דיא הענדע, אונד איהרע
 אעזער זאללען דאז צים שפיי-
 זעמאל דער געפליענעל דעם
 היממעלס אונד דער טהיערע
 דעם לאנדעס ווערדען. (כא) יא
 זעלבסט צדקיהו דען קאניג
 פאן יהודה אונד זיינע פיר-
 סטען, איבערגעבע איך אין
 דיא האנד זיינער פיינדע אונד
 פערפאלגער, נעמליך אין דיא
 געוואלט דעם העערעם דעם
 קעניגס פאן בבל, דאז יעטצט
 פאן אייך אכגעצאגען איזט.
 (כב) איך בעפעהלע נו-
 שפריכט דער עוויגע, אונד
 איך האבע זיא צוריק גע-
 בראכט אין דיעוע שטארט,
 זא בעלאגערן, ערשטירמען
 זיא אונד לעגען זיא אין בראנד,
 אונד דיא שטערטע יהודה'ס
 וואנדלע איך אין איינע וויסטע
 דאס זיא ניכט מעהר בע-
 וואהנט וועררען.

לה (א) הדבר אשר היה אל-
 ירמיהו מאת יהוה בימי
 יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה
 לאמר: (ב) הלאו אל-בית

לה (א) דער אויפטראג, וועלכער דעם ירמיה ווארד פאם עוויגען, אין דען רעגיערונגסאגען
 יהויקים דעם זאגנעם יאשיהו קעניג אין יהודה, לויטעטע אלזא: (ב) געהע הין צור פאמיליע
 ר ש י

ככה ינחר ויחלק העונר עליה: (כא) העולים מעליכם. מפני חיל פרעה זילא ממזרים נמי
 שמסור' בספר זה (ל"ז): (כב) הנני מלוה. ושא חיל פרעה לארלו והכשדים ישונו עליכם:
 לה (ב) אל בית הרכבים. בני יונד בן רכב ומני יתרו היו:

ב א ו ר

גם את הנכית אשר כרתו הם בעלמס לפני (רד"ס). (כב) ואת ערי יהודה, אשר כנר לכדו
 וככשו חילי מלך בבל חתן שממה.
 לה (א) הדבר, אשר אשר כלה דברי אזכרה ונשמה מצין הענין בימי יאשיהו, חזר
 לחוכמתו בימי יהויקים, ונשתי כרשות הכחים אשר נכללו בהם חוכמות כוללות יגמר
 וישלים כל דבניו בימי יהויקים, ואת החלק השני מנבואתו עליו ועל דקיהו ונמה שכתוב. (ב) בית